

Seregdi László

Nyitva maradt kérdések a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális szabályozásában

Sokan és sok helyen foglalták már össze, hogy melyek azok a legfontosabb területek, amelyekben a CRD IV direktíva és a CRR-rendelet gyökeresen megváltoztatta a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális szabályozását. Nem szabad azonban elfeledkezni arról, hogy ezek az EU-s jogszabályok számos ponton nyitva hagyták a lehetőséget, illetve akár kötelezték is a döntéshozókat további részletszabályok meghozatalára. A direktíva és a rendelet is számos határidőt tartalmaz az EBA (Európai Bankhatóság), illetve az Európai Bizottság számára további szakmai anyagok (bizottsági rendeletek, vélemények, ajánlások, tanulmányok) elkészítésére, ennek megfelelően az alapjogszabályok egyben egy 2018-ig tartó szabályozási ütemtervnek is felfoghatók. Különösen nagy jelentőségük van az EBA által elkészítendő és a Bizottság által rendeleti formában megjelentetendő RTS-eknek és ITS-eknek, amelyek közvetlenül hatályosak lesznek a tagállamokban. A határidők jelentős része ráadásul 2014 végéig le is jár, ami mind az EBA-ra, mind a Bizottságra komoly terheket ró. Jelen írás fő célja az, hogy összefoglalja azokat a főbb pontokat, amelyekben a közeljövőben olyan részletszabályok fognak megjelenni, amelyek a hazai hitelintézetek és befektetési vállalkozások működésére is jelentős hatással lesznek.

A szabályozás új elemeinek a vizsgálata során nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a CRD IV és a CRR alapját képező Bázeli III eredetileg csak a szavatolótké struktúrájának a szigorítását célozta meg. A Bázeli III alapvetően a Bázeli II kiegészítéseként szolgált volna, hiszen a Bázeli II kiadása szinte kizárólag csak a korrigált mérlegfőösszeg-számítás megreformálását célozta, de nem érintette a szavatolótké számítására és belső struktúrájára vonatkozó szabályokat. Az viszont már a 2000-es évek első felében is egyértelművé vált, hogy a bankok szavatolótkéjének a minősége egyre jobban felhígul, és olyan tőkeelemek is bekerülhetnek oda, amelyek nem felelnek meg a szavatolótkére vonatkozó, alapvető elvárásoknak.

Ez a jelenség egy, az 1990-es évek közepétől kezdődő folyamat eredménye volt, amelynek során egyre több ország ismert el olyan innovatív szerződéseket tőkeelemként, amelyek jóval kevésbé voltak képesek a veszteségek fedezésére, mint a hagyományos tőkeelemek. Ennek az engedékeny szabályozói magatartásnak politikai okai is voltak, hiszen a gazdasági fellendülés és likviditás bőség időszakában a bankok alacsony tőkeellátottsága a gazdasági növekedés gátjává válhatott volna. A globalizáció miatt ráadásul az egyes országok a nemzetközi minimumkövetelmények híján lépéskényszerbe is kerültek, hiszen más országok bankjai a kedvezőbb szabályozással könnyen versenylőnybe kerülhettek volna.

A Bázeli Bizottság nem volt képes arra, hogy megakadályozza ezt a folyamatot, ezért nem az ilyen tőkeelemek elismerésének a tiltását célozta meg, hanem csak azt, hogy valamelyest egységesítse azok részletszabályait. Ennek eredményeképpen jelentette meg a Sidney Press Release-t 1998-ban, amely a hibrid tőke szabályozásának nemzetközi egységesítését szolgálta, de egyben hozzájárult az ilyen tőkeelemek minél szélesebb körű elterjedéséhez is.

A globális pénzügyi válság egyértelműen megmutatta a hibrid tőkeelemek alacsony minőségét és mérsékelt veszteségviselő képességét. A szabályozói szándék ezért gyorsan megfordult, és a járulékos tőkeelemek szerepének visszaszorításával, valamint a harmadik szintű tőkeelemek figyelembe vételi lehetőségének a megszüntetésével újra a hagyományos, főként a részvénytőkéből és a felhalmozott tartalékokból álló tőkeelemek kerültek a szabályozás előtérébe.

Az is nyilvánvaló ugyanakkor, hogy ezek a szabályozói válaszok mind a Bázeli Bizottság, mind az EU részéről meglehetősen későn születtek meg, hiszen a 2008-ban kezdődő válságra adandó szabályozói válaszok túlnyomó része csak 2014 januárjától lép hatályba a tagállamokban. Ha figyelembe vesszük, hogy az EU-nak a 2000-es évek elején végrehajtott pénzügyiszektor-szabályozási reformja kifejezetten azt célozta, hogy a felmerülő káros folyamatokra az Európai Unió minél gyorsabban és hatékonyabban tudjon reagálni, akkor ez a reakcióidő kifejezetten lassúnak mondható.

Mindazonáltal tény, hogy ha megkésve is, de a CRD IV és a CRR valóban bevezet jelentős szabályozó innovációkat, különösen a makroprudenciális szerepkör, a vállalatirányítási keretek, a felügyeleti adatszolgáltatás egységesítése, a felügyeleti felülvizsgálati szerepkör erősítése, a likviditási követelményrendszer reformja és a szavatoló-tőke-követelmények jelentős szigorítása területén.

Mielőtt részletesebben is áttekintenénk a CRD IV-ben és a CRR-ben nyitva hagyott kérdéseket, érdemes még kitérni a jelenlegi EU-s bankszabályozás másik két aktuális és még lezáratlan fejezetére, a bankunió intézményére, valamint az új szanalási követelmények kialakítására. A **bankunió** az egységes felügyeleti rendszerből, valamint a betétbiztosítási és szanalási szabályok egységesítéséből áll, de ennek egyelőre csak a felügyeleti rendszerre vonatkozó része tűnik véglegesnek. Az EU-ban, ezen belül is különösen a bankunióhoz tartozó országokban bejegyzett bankok minőségét és biztonságosságát a jövőben ezek a szabályok alapvetően fogják meghatározni. Hasonlóan a bankunióhoz, a **szanalási keretrendszer** elemei sem véglegződtek még, de az világosan látszik, hogy minden ország köteles lesz egy szanalási hatóságot létrehozni (ez Magyarországon az MNB lesz), és azt olyan eszközökkel kell felruházni, amely lehetőséget ad az adófizetők pénzének a védelmére (így különösen a hitelezők bevonására a veszteség fedezésébe).

A Bizottság ezen túlmenően már közzétette tervezetét, amely a hagyományos banki tevékenység és a kockázatosabb kereskedési tevékenységből származó kockázatok elkülönítését célozza akár úgy is, hogy a nagyobb bankoknak ezen üzletágukat elkülönült vállalkozás keretében kelljen végezniük. Számos egyéb ponton is dinamikus fejlődésben van a hitelintézetekre és a befektetési vállalkozásokra vonatkozó szabályozás, így joggal állítható, hogy az előttünk álló négy-öt évben még jelentős szabályozási változások fognak bekövetkezni.

Az Európai Unióban egy érdekes **jogtechnikai fejlődés** figyelhető meg. A hitelintézetek szabályozására kiadott direktívák az 1970–80-as években még csak a legalapvetőbb szabályokat tartalmazták és minimumharmonizációs kötelezettség alá tartoztak, vagyis a tagállamok a direktívában rögzített szabályokhoz képest szigorúbb nemzeti szabályokat is alkalmazhattak. Az 1990-es évektől kaptak teret a maximumharmonizáció alá tartozó direktívák, ami azt jelentette, hogy a tagállamoknak ugyan át kellett ültetniük az irányelvet a nemzeti jogba, annál azonban sem kedvezőbb, sem szigorúbb szabályozást nem állapíthattak meg. A 2000-es évek első évtizedében először inkább csak a tőkepiac területén került sor közvetlenül hatályos rendelet kibocsátására, amelyet már nem is kell implementálni nemzeti jogszabályba, hanem a hivatalos fordítás maga az alkalmazandó jogszabály. A CRR ebből a szempontból a hitelintézeti szektorban úttörő jellegű, hiszen korábban nem volt példa arra, hogy egy ennyire összetett követelményrendszer rendelet formájában jelenjen meg.

A hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális szabályozása alapvetően az önmagukban sem rövid **bázeli ajánlásokon** alapszik. Lényeges különbség azonban, hogy a bázeli ajánlások elméletben nem kötelező érvényűek, illetve elsősorban a nemzetközileg aktív nagybankokra alakították ki őket. Ezzel szemben az EU-direktíva és rendelet kötelező érvényű, és valamennyi hitelintézetre és befektetési vállalkozásra érvényes. Ez a két lényeges különbség azt eredményezi, hogy az EU-szabályok sokkal részletesebbek és pontosabbak, mint a sok esetben csak elveket meghatározó bázeli ajánlások. Nagyon sok olyan részletkérdés van európai szinten, amelynek a direktívában vagy a rendeletben való szerepeltetése az amúgy sem egyszerű joganyagokat teljesen áttekinthetetlenné tette volna, ráadásul minden egyes részletkérdés kidolgozása a jogszabályok elfogadásának idejét is nagyon kitolta volna. Ezért született meg az a politikai egyezség, amelynek értelmében a CRD IV és a CRR számos lényeges kérdésben nem határozza meg a részletes végrehajtási szabályokat, hanem az szakmailag az EBA által előkészítve, az Európai Bizottság által kiadott rendeletben kerülnek meghatározásra.

Az **egységes belső piac működése** a pénzügyi szektorban összeforrt az egységes szabályozás (Single Rulebook) kialakítására való törekvéssel. A korábbi tapasztalatok azt mutatták: egyrészt az egyes tagállamok hajlamosak voltak arra, hogy a direktívákban foglalt lehetőségeikkel élve, kedvezőbb versenyhelyzetbe hozzák a saját hitelintézeteiket; másrészt pedig a válság bekövetkezése esetén a bizalom fenntartása érdekében éppen ellenkezőleg cselekedtek, és egymásra licitálva hoztak egyre szigorúbb követelményeket (pl. betétbiztosítás korlátlanná tétele, tőkekövetelmények jelentős megemlése). Mindkét jelenség káros a belső piac versenysemleges szabályozása szempontjából, ezért az EU arra törekszik, hogy a pénzügyi szektorban a lehető legrészletesebb szinten is egységesek legyenek az előírások. *Andrea Enria*, az EBA elnöke például egy beszédében a Single Rulebook-elveket egy olyan ragasztónak nevezte, amely összetartja az egységes belső piacot, ráadásul, ha egy ország kedvezőbb szabályokat biztosít a hitelintézetek számára, akkor az abból származó, esetleges problémák már nem állnak meg az országhatáron belül.

Az EBA által előkészítendő végrehajtási rendeleteknek két fajtája van: a **szabályozói technikai sztenderdek** (RTS), amelyek a direktívában vagy rendeletben foglalt főszabályt részletezik, illetve az **implementáláshoz kapcsolódó technikai sztenderdek** (ITS), amelyek nem állapítanak meg újabb szabályokat, hanem csak a főszabály végrehajtását szolgálják (ide elsősorban az adatszolgáltatási kérdések kerültek).

Az **RTS-ek és ITS-ek előkészítésének és kiadásának szabályait** az EBA-ra vonatkozó rendelet állapítja meg. A rendelet az EBA számára kötelezővé teszi, hogy a technikai sztenderdek véglegesése előtt azokat nyilvános konzultációra bocsássa, illetve azokkal kapcsolatban részletes költség-haszon vizsgálatot végezzen. Ennek megfelelően az EBA honlapján folyamatosan elérhetőek ezek a technikaisztenderd-tervezetek, amelyekhez bárki fűzhet észrevételt. Az EBA-t, illetve a másik két EU-s felügyeleti hatóságot is érték kritikák amiatt, hogy ezek a tervezetek csak angol nyelven érhetőek el, ami különösen a kisebb intézmények számára megnehezíti a vélemény küldését, ezért elképzelhető, hogy a jövőben a rendelet elő fogja írni a tervezetek valamennyi hivatalos EU-nyelvre való lefordításának kötelezettségét.

Miután az EBA véglegesett egy technikaisztenderd-tervezetet, megküldi azt az Európai Bizottságnak, amely haladéktalanul továbbítja az Európai Parlament és a Tanács számára is. A Bizottságnak három hónapja van arra, hogy eldöntse: kiadja-e a rendeletet az EBA által javasolt formában, vagy részben vagy egészben visszaküldi azt átdolgozásra az EBA-nak. Az EBA-nak ezt követően hat hét áll a rendelkezésére, hogy átdolgozza a tervezetet. Ha az EBA nem ért egyet a Bizottság által emelt kifogásokkal, akkor a véleményéről értesíti a Bizottságot, és ezt megküldi a Tanácsnak és a Parlamentnek is. A rendelet biztosítja azt a jogot a Bizottságnak, hogy a hat hetet követően akkor is kiadja a rendeletet, ha annak tartalmával az EBA nem ért egyet. A Tanács és a Parlament ugyanakkor vétőjoggal rendelkezik, és a Bizottság által elfogadott rendelet csak akkor hirdethető ki az Official Journalban, ha az ellen a megadott határidőkön belül a Tanács és a Parlament nem emelt kifogást.

Ezt az eljárást és a határidőket annak érdekében alakították ki, hogy a technikai sztenderdek kiadásának folyamata gyors legyen, ugyanakkor a megfelelő minőségi, szakmai és politikai kontrollok is érvényesülhessenek. Bár az EBA-t az utóbbi időben elég sok kritika érte, azt mindenképpen le kell szögezni, hogy az eddigi gyakorlat azt mutatja: az EBA jó minőségben és a megfelelő határidőkre el tudta készíteni az eddig számára előírt technikaisztenderd-tervezeteket, és azokat megküldte a Bizottságnak. A Bizottság ugyanakkor eddig még egy esetben sem tudta tartani a számára előírt, három hónapos határidőt, amit csak részben magyaráz a technikai sztenderdek nagy száma és komplexitása. Miután 2014-ben EU-s parlamenti választások is lesznek, ezért várható, hogy a technikai sztenderdek kiadásának folyamata továbbra sem fog zökkenőmentesen zajlani.

Mindezeket követően az alábbiakban foglaljuk össze, hogy melyek azok a témakörök, amelyekben további részletszabályok megállapítása várható.

1. SZAVATOLÓTŐKE

Az EU-ban a hitelintézetek szavatolótőkéjének közös meghatározására először 1989-ben került sor, amely abban az időben még viszonylag egyszerű, áttekinthető szabály volt; igaz, pontos követelmények híján elég sok lehetőséget adott a tagállamoknak a nemzeti eltérésekre. Az azóta eltelt időszakban a hitelintézetek szavatolótőke-számítása – elsősorban a piaci innovációknak köszönhetően – jóval bonyolultabb lett. A CRD IV tőkeszabályozás alapja, hogy a szavatolótőke-elemek megfeleljenek a veszteségviselő képességre, a folyamatos rendelkezésre állásra és a kifizetések rugalmasságára vonatkozó elveknek, illetve az ezekre felépített részletszabályoknak. A CRD IV összesen mintegy *harminc helyen* tartalmaz fel-

hatalmazást az EBA részére szavatolótőke-témában technikai sztenderd elkészítésére; ezek közül az alábbiakban csak azokat ismertetjük, amelyek vagy kiemelt jelentőségűek, vagy a hazai intézmények számára is relevanciával bírnak.

A globális pénzügyi válság kapcsán a szavatolótőke szerepe kiemelt jelentőséget kapott. Különösen igaz ez az EU-ban, mivel a bankok és a székhelyükül szolgáló tagállamok kockázatai között kialakult ördögi kör miatt számtalan kritika érte az EU-bankrendszert a nem megfelelő tőkeellátottság okán. A kritikák részben az alkalmazott stressztesztek hiányosságaira, a tagállami felügyeleti hatóságoknak a problémák eltussolásában való érdekeltségére, a figyelembe vehető tőkeelemek minőségével kapcsolatos kifogásokra, valamint az EU-tagállamokkal szembeni követelések túl alacsony kockázati súlyozására irányultak. Mivel a kritikák az számos pozitív lépés ellenére sem sikerült elhallgattatni, ezért az EBA-nak minden egyes szavatolótőkéhez kapcsolódó döntését nagyon alaposan meg kell fontolnia, ezért is irányul kiemelt figyelem az általa előkészítendő RTS-ekre és ITS-ekre.

A szavatolótőkével kapcsolatos első, a Bizottság által 2014 januárjában megjelentetett ITS a *szavatolótőke-elemekkel kapcsolatos nyilvánosságra hozatali követelményeket* részletezi. Az ITS többek között meghatározza, hogy az egyes szavatolótőkék számítása során figyelembe vett tételekről milyen formában kell információkat közzétenni, illetve milyen formában kell publikálni a szavatolótőke egyes kategóriáinak a számítását.

Számos egyéb, a szavatolótőkéhez kötődő részletszabály vár még arra, hogy RTS formájában a Bizottság megjelentesse. Ezen szabályok közül a legérdekesebbek a következők:

- RTS fogja szabályozni majd, hogy az *elsődleges alapvető tőkéből való levonások során* hogyan kell kiszámítani a levonandó összegeket olyan más pénzügyi intézményekben való részesedések esetén, amikor a *részesedés nem közvetlenül, hanem közvetetten*, akár több intézményen keresztül tulajdonlások formájában valósul meg. Ugyanezt a módszert kell alkalmazni annak megállapítására is, hogy egy más pénzügyi intézményben való közvetlen és közvetett részesedés összességében jelentősnek minősül-e. Az RTS arra is kitér, hogy hogyan kell eljárni azon esetekben, amikor a részesedés nem közvetlenül egy részvényben, hanem például egy részvényre kötött, határidős ügyletben valósul meg.
- Szintén végrehajtási rendelet részletezi majd, hogy *milyen feltételeknek kell megfelelnie egy pénzügyi indexnek* ahhoz, hogy annak az alapján egy intézmény meghatározhassa egy *elsődleges alapvető, kiegészítő alapvető vagy járulékos tőkeelemnek minősülő tételre fizetendő osztalék vagy kamat mértékét*. A CRR ugyanis alapvetően megköveteli azt, hogy a szavatolótőke-elemnek minősülő tételek esetében az intézménynek joga legyen dönteni a tőkeelemekhez kapcsolódó kifizetés mértékéről. Kivételes esetben ennek meghatározására egy pénzügyi index is felhasználható, de az RTS-tervezet szerint csak abban az esetben, ha az index kellően diverzifikált, és legalább hat piaci szereplő adatai szerepelnek benne.
- A CRR az *összevont alapú szavatolótőke* számítása során lehetővé teszi, hogy a *leányvállalatokban* a többségi részesedéssel rendelkező *hitelintézetten kívüli más tulajdonosok által tulajdonolt tőke is figyelembe vehető legyen*. Ennek az az oka, hogy a kisebbségi részesedések a teljes csoportban levő, esetleges veszteségeket ugyan nem fedezik, de az adott leányvállalatban felmerülő, lehetséges jövőbeni veszteségek fe-

dezetére felhasználhatók. Mivel a teljes csoport szempontjából felhasználhatóságuk korlátozott, ezért a CRR, illetve a kapcsolódó RTS-tervezet egy részletes számítási módszert ad a figyelembe vehető rész mértékének megállapítására. A beszámítható összeg megegyezik az elsődleges alapvető tőke kisebbségi részesedés értékének a jogszabályi előírásokon (4,5% CET1 + kombinált tőkepuffer-követelmény) felüli „szabad elsődleges alapvető tőkerész” kisebbségi részesedés arányával csökkentett értékével.

- *Az évközi eredmény szavatoló tőkébe való beszámítása* esetén le kell vonni abból az előre láthatóan kifizetendő osztalék mértékét. Az RTS-tervezet meghatározza, hogy *hogyan lehet ezt az összeget kiszámítani* (pl. a tulajdonosok évközi döntése, előre rögzített osztalékfizetési politika vagy az elmúlt években jellemző osztalékfizetési ráták alapján).
- A CRR *kizárja a szavatolótőke-elemek közül azokat a tételeket*, amelyek esetében annak megszerzéséhez az intézmény közvetlen vagy közvetett módon hitelt nyújtott. Az RTS-tervezet részletesen leírja, hogy melyek azok az esetek, amikor a *közvetett hitelnyújtás megvalósul* (pl. ha a hitelt nem maga az intézmény, hanem egy vele összevont felügyelet alá tartozó másik intézmény nyújtotta). Érdekesség, hogy az RTS-tervezet szerint, ha az intézmény hitelt nyújtott egy szavatolótőke-elemének a megvásárlásához, és a hitelre értékvesztést képzett, akkor a szavatolótőkéjéből csak az értékvesztéssel csökkentett, nettó értéket kell levonnia.
- A CRR szerint *alapszabályként egy szavatolótőke-elem nem lehet visszaváltható*, ez alól csak akkor van kivétel, ha pl. *szövetkezeti hitelintézetek* esetében a nemzeti jogszabály erre lehetőséget ad. Ebben az esetben is szükséges azonban, hogy a kibocsátó intézménynek joga legyen a *visszaválthatóság korlátozására*. Az RTS-tervezet részletesen leírja, hogy ez a korlátozás milyen formában valósulhat meg (pl. a visszaváltás idejének halasztása vagy a visszaváltható összeg korlátozása a szövetkezeti hitelintézet pénzügyi- vagy szolvenciahelyzetére hivatkozva). Ezek a korlátozások azonban nem akadályozhatják meg a felügyeleti hatóságot abban, hogy akár még szigorúbb visszaváltási korlátozásokat is alkalmazzon, amennyiben szükségesnek látja.
- A CRR szerint azon elemek, amelyek esetében a szerződés *visszaváltásra ösztönző* elemet tartalmaz, *nem sorolhatóak be még a kiegészítő alapvető tőkeelemek közé* sem. A CRR ugyanakkor nem részletezi, hogy melyek lehetnek ezek a visszafizetésre ösztönző elemek, ezért ez RTS-tervezetben kerül meghatározásra. Különösen visszaváltásra való ösztönzést jelent, ha a kibocsátott eszköz futamideje során a kifizetendő összeg (pl. a kamatláb mértéke) fokozatosan növekszik. Ezekben az esetekben ugyanis a kibocsátó intézménynek egyre drágábbá válik az adott tőkeelem, vagyis arra fog törekedni, hogy minél hamarabb visszafizesse, ennek következtében az adott eszköz már nem felel meg a tartós rendelkezésre állás feltételének.
- A *kiegészítő alapvető tőkeelemek feltételei* között szerepel a CRR-ben, hogy az ilyen instrumentumoknak egy előre meghatározott *küszöbérték elérése esetén elsődleges alapvető tőkeelemmé konvertálhatónak kell lennie*, vagy a terhére a veszteséget átmenetileg vagy véglegesen le kell írni. A konvertálhatóság azt jelenti, hogy amennyiben az intézmény elsődleges alapvető tőkemutatója egy szint alá csökken, akkor a korábban kibocsátott hibrid tőke automatikusan részvénné konvertálható át, ezáltal a hib-

ridtőke-tulajdonosok a kielégítési sorrendben hátrébb kerülnek. Az RTS-tervezet azt határozza meg, hogy egy átmeneti veszteségleírás esetén milyen körülmények között kerülhet sor a leírt veszteség visszairására (vagyis ha egy korábban kibocsátott hibrid tőkeelem névértéke 100 euró volt, és ennek terhére 80 euró veszteség átmenetileg leírásra került, akkor mikor kerülhet sor a már csak 20 euró névértékű eszköz névértékének újbóli emelésére). Ilyen veszteség visszairásra az RTS-tervezet szerint csak az intézmény eredményéből kerülhet sor, kizárólag az intézmény saját döntése alapján; az RTS-tervezet még a visszairható összeg mértékének a számítását is tartalmazza.

- Az RTS-tervezet meghatározza, hogy az intézmény vezetésének azonnal rögzítenie kell az előző pontban említett küszöbérték elérésének tényét. A konvertálásnak vagy a veszteségleírásnak a küszöbérték elérését követő egy hónapon belül meg kell történnie, de a felügyeleti hatóság akár ennél rövidebb határidőt is megállapíthat. A felügyeleti hatóságnak arra is joga lesz, hogy a leírandó veszteség összegének meghatározására független véleményt is kikérjen.
- A CRR alapelve szerint, amennyiben egy intézmény *vissza akarja fizetni* vagy *vissza akarja vásárolni a saját maga által kibocsátott szavatoló-tőke-elemet*, ahhoz előzetesen a *felügyeleti hatóság engedélyét* kell kérnie. Az RTS-tervezet lehetővé teszi azon intézmények részére, amelyek piacvezető szerepet töltenek be egy saját maguk által kibocsátott tőkeinstrumentum kapcsán, hogy előzetesen megkérhessenek ilyen engedélyt a felügyeleti hatóságtól, amennyiben a visszavásárlás nem haladja meg a *teljes kibocsátás 3%-át* vagy az elsődleges alapvető tőkeelemek és az elsődleges alapvető tőkeszükséglet különbözetének 10%-át. Az RTS-tervezet azt is előírja, hogy az ilyen kérelmeket az intézménynek alaposan dokumentálnia kell, és a kérelem mellé benyújtandó dokumentumok listáját is meghatározza. Az intézménynek a kérelmet három hónappal a visszavásárlás megkezdése előtt be kell nyújtania, a felügyeleti hatóságnak pedig legfeljebb három hónapja van a kérelem elbírálására.
- Az előző pontban említett eljárás vonatkozik a *szövetkezeti hitelintézetekre* is, mivel esetükben a részjegy adja az elsődleges alapvető tőkeelemek jelentős részét. A részjegy a legtöbb ország szabályozása alapján visszaváltható, ezáltal sérül a tartós rendelkezésre állás követelménye. A részjegyek visszaváltása ugyanakkor a szövetkezeti hitelintézeti működés természetes velejárója, hiszen sok esetben a szolgáltatás nyújtását részjegyvásárláshoz kötik. Egy szövetkezeti hitelintézettől felvett hitel lejártát követően ezért nem különleges esemény, ha a tag kilép a szövetkezetből, és visszaváltja a részjegyét. Az RTS-tervezet ezért lehetővé teszi a szövetkezeti hitelintézetek számára, hogy *előzetes engedélyt kérjenek erre a felügyeleti hatóságtól*. Az engedély azonban csak az elsődleges *alapvető tőkeelemek 2%-áig* adható meg, e felett minden esetben egyedi engedélyt kell kérni. A szabály oka az, hogy amennyiben a szövetkezeti hitelintézet prudenciális helyzete megrendül, akkor ne kerülhessen sor a részjegyek tömeges visszaváltására.
- A szavatoló-tőkére vonatkozó RTS külön foglalkozik a *szövetkezeti hitelintézetekkel*. Ez külön meghatározza országonként, hogy mely intézménytípusok minősíthetők ilyennek (Magyarország esetében a „szövetkezeti hitelintézet” elnevezést tüntetik fel).
- A *befektetési vállalkozásokra* nézve a direktíva az eltérő tevékenységi körük miatt számos kedvezményt tartalmaz; ezek egyike, hogy az egyszerűbb tevékenységet végző be-

fektetési vállalkozások esetében a *tőkekövetelmény a működési kockázat nélkül számított tőkekövetelmény és az előző évi kalkulált fix működési költségek egynegyede közül a magasabb érték legyen*. A fix működési költségek számításának módját azonban egy technikai sztenderdben határozzák meg. A sztenderd azért is fontos, mert azt nemcsak a befektetési vállalkozásoknak, hanem a *UCITS-alapkezelőknek*, valamint az *alternatív befektetési alapkezelőknek* is alkalmazniuk kell tőkekövetelményük számítása során. A sztenderd fő eleme a fix működési költségek meghatározása, amely az összes költségből a változó költségek levonásával történik. Ezen kívül azonban tartalmaz előírást a függő ügynökökkel kapcsolatban felmerült költségek figyelembevételére is azzal a céllal, hogy a befektetési vállalkozás ne csökkenthesse a tőkekövetelményét úgy, hogy a tevékenységét túlnyomórészt függő ügynökök útján végzi. A felügyeleti hatóságok számára a CRR meghatározza, hogy amennyiben a befektetési vállalkozás üzleti tevékenysége a korábbi évhez képest jelentősen változik, akkor a számára magasabb tőkekövetelményeket határozzon meg. A sztenderd szerint ilyen jelentős változás akkor következik be, ha a fix működési költségek 20%-kal vagy 2 millió euróval megnőnek a korábbi évhez képest. Az újonnan alakult befektetési vállalkozásokra nézve a fix működési költséget az üzleti terv alapján kell meghatározni.

1. táblázat

A tőkére vonatkozó legfontosabb sztenderdek

Tőke	
Disclosure of own funds requirements (Part I)	ITS
Own fund requirements for investment firms based on fixed overheads	RTS
The definition of market under Article 341 (3)	RTS
CVA risk for the determination of a proxy spread and the specification of a limited number of smaller portfolios	RTS
Harmonised definitions and templates for funding plans of credit institutions	GL
Possible treatments of unrealised gains measured at fair value	TA
Own funds (Part 3)	RTS
Methodology for identifying Global Systemically Important Institutions (G-SIIs)	RTS, ITS, GL
Own funds (Part 4; multiple dividends, differentiated distributions)	RTS
Close correspondence for own-issued covered bonds	RTS
Disclosure for leverage ratio	ITS
Own funds – Part II: mutuals, cooperatives, savings institutions or similar institutions	RTS

2. LIKVIDITÁS

A globális pénzügyi válság egyértelműen rámutatott arra, hogy megfelelő tőkeellátottsággal rendelkező hitelintézetek is könnyen kerülhetnek likviditási válságba, például a finanszírozási szerkezetük sajátosságai miatt. Erre a legjobb példa az egyesült királyságbeli Northern Rock volt, amely alapvetően jelzáloghitelek nyújtásával foglalkozott, s e tevékenységét értékpapírosítással finanszírozta. Megfelelő időközönként az általa nyújtott hiteleket értékpapírosította, és az így bevont forrásokból finanszírozta újabb hitelezési tevékenységét. A következő értékpapírosítási akcióját azonban éppen akkorra tervezte, amikor a válság bekövetkezése miatt már semmilyen kereslet sem mutatkozott értékpapírosított termékek vásárlására. A bankot végül állami pénzekből kellett megsegíteni. A likviditással kapcsolatos nehézségek mellett az ügy másik fontos tanulsága az volt, hogy a bankok felügyelete során az üzleti modell sajátosságait is vizsgálni kell. Nem véletlen, hogy ebben a témában azóta a felügyeleti hatóságok is jelentős módszertani fejlesztéseket hajtottak végre.

A Bázel III előtt a likviditással kapcsolatos szabályok az egyes országokban egyáltalán nem voltak egységesek. Bár minden felügyeleti hatóság hangsúlyozta a likviditás felügyeletének és monitoringjának a fontosságát, de a szabályozói követelmények csak nagyon minimálisak voltak, és egyáltalán nem voltak harmonizálva a tagállamok között. Ez gyakran azért is okozott nehézséget, mert a bankcsoportokon belül a likviditás kezelése általában központosított formában működik, ezért célszerűnek tűnt, hogy a szabályozói és a felügyeleti elvárásokat is egységesítsék. A Bázel III-nak a likviditás terén adott legfontosabb választai az LCR (liquidity coverage ratio), valamint az NSFR (net stable funding ratio), amelyek mind a rövid, mind a hosszabb távú likviditás fenntartása érdekében vezetnek be minimumkövetelményeket.

Fontos azonban tudni, hogy bár e két mutató bevezetése valóban mérföldkő lesz a likviditás szabályozása terén, a részletes szabályok azonban még korántsem tekinthetők véglegesnek. A CRR ugyan tartalmazza a mutatók kiszámításának a főbb szabályait (az LCR-re részletesebben, az NSFR-re inkább csak vázlatosan), ugyanakkor a részletes szabályokat bizottsági rendeletben fogják meghatározni, amelyek elkészítéséhez az EBA-nak még több elemzést is el kell végeznie, illetve ajánlásokat kell kidolgoznia.

Az EBA ennek első elemeként már el is készítette a Bizottság elé terjesztett jelentését¹, amelyben az *LCR-mutató bevezetésének lehetséges hatásait vizsgálja*. Az EBA az elemzése alapján azt a következtetést vonta le, hogy az LCR bevezetésének nem lesz negatív hatása a hitelintézetek finanszírozási képességére nézve, mert a bankok többsége már most is megfelel az elvárásoknak. Komolyabb nehézséget a specializált bankokra nézve jelenthet az LCR, mivel azok sajátos üzleti modellje nem feltétlenül képes biztosítani a mutató elvárásainak teljesítését. A mutató teljesítése során a nemzeti eltérések lehetőségét jobban harmonizálni kell, mert ellenkező esetben szabályozói arbitrázs alakulhat ki. Az EBA azt is megállapítja, hogy nincs olyan jelentős EU-sajátosság, amely miatt a Bázeli Bizottság likviditási ajánlásaitól jelentősen el kellene térni. Az EBA szintén közzétett már egy jelentést, amely a *különösen magas, valamint a magas likviditású eszközök definíciójával* foglalkozik.

1 <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/16145/EBA+BS+2013+415+Report+regarding+LCR+impact.pdf>

Összességében tehát kimondható, hogy mind az LCR-, mind az NSFR-szabályok még változhatnak, illetve azokat a jelenleginél bizonyára sokkal részletesebben határozzák majd meg.

A CRR ezen túlmenően felhatalmazza az EBA-t arra, hogy egy ITS-tervezetet dolgozzon ki arra nézve, hogy az LCR- és NSFR-mutatókon kívül *milyen egyéb likviditási monitoringeszközök* alkalmazhatóak. Az EBA már meg is küldte a Bizottságnak ezen javaslatát, amelyben a következő monitoringeszközök alkalmazását javasolta:

- a szerződéses lejáratokon alapuló lejárati összhang tábla,
- a likviditás céljára felhasználható, más intézmény által biztosított hitelkeretekben meglévő koncentráció,
- a finanszírozási struktúrában és termékekben fennálló koncentráció,
- a különböző lejáratú forrásokért fizetett költségekben levő különbségek,
- az újra elhelyezésre vagy kiváltásra kerülő források (roll-over) mértéke.

Amennyiben a Bizottság elfogadja a javaslatot, akkor a hitelintézeteknek összevont és egyedi alapon, egyes befektetési vállalkozásoknak pedig csak egyedi alapon kell majd havonta teljesíteniük az adatszolgáltatást a felügyeleti hatóságoknak. Az adatszolgáltatás kezdő időpontja várhatóan 2015 júliusa lesz.

Az EBA azonban nemcsak a CRR-, illetve a Bázeli III ajánlás miatt foglalkozik a likviditás témakörével, hanem az European Systemic Risk Boardnak (ESRB) a hitelintézetek finanszírozási tervével kapcsolatban kiadott ajánlása miatt is. Az ESRB-ajánlás szerint az EBA-nak egy ajánlást kell kidolgoznia annak érdekében, hogy a hitelintézetek által kidolgozott *finanszírozási tervekben használt fogalmak, valamint azok szerkezete* egységes legyen. Az EBA el is készítette az ajánlásának a tervezetét, amely jelenleg nyilvános egyeztetésen van.

A likviditási kockázat témakörében a Bázeli III és a CRD IV egyik legfontosabb újítása, hogy a felügyeleti hatóságok többlet egyedi likviditási követelményeket írhatnak elő az intézmények számára, például az intézmény sajátos üzleti modellje vagy fenyegető rendszer szintű likviditási kockázat észlelése esetén. Ez az egyedi intézményekre vonatkozó likviditási döntés pedig bekerült azon közös döntéshozatali folyamatba, amelynek során egy több országban tevékenykedő bankcsoport felügyeleti hatóságai – a home felügyeleti szerepkört ellátó felügyelet koordinálása mellett – együttesen határoznak a meghozandó intézkedésekről. Mivel ez az új felügyeleti hatáskör egyben egy új módszertan kifejlesztését is igényli, ezért az EBA a CRD felhatalmazása alapján még 2013 végén nyilvános konzultációra közzétett egy *ajánlástervezetet*, amely a *felügyeleti felülvizsgálati folyamaton belül a likviditási kockázattal* foglalkozott. A likviditási kockázat ezzel átmenetet képez az 1. pilléres (hitelzési, piaci és működési), valamint a 2. pilléres (valamennyi egyéb, a hitelintézet esetében releváns kockázati típus) között, mert ugyan 1. pilléres szabályozói követelmény még nincs, de a felügyeleti többlettőke-követelmény meghatározása során már kiemelt figyelmet kell rá fordítani.

Az EBA-ajánlás tervezete megkülönbözteti a rövid- és középtávú (liquidity risk), valamint a hosszabb távú (funding risk) likviditási kockázatokat. Fontos, hogy nemcsak a kockázat mértékét, hanem a kockázatkezelés színvonalát is értékelni kell. A likviditási

kockázatot nemcsak normál működési körülmények között kell értékelni, hanem becsült stresszesemények bekövetkezését feltételezve is. A felügyeleti intézkedések közé tartozhat többek között a likvid eszközök mennyiségi vagy minőségi szintjének emelésére kötelezés, a likvid eszközökben jelentkező koncentráció csökkentésének előírása, a lejárat transzformáció mértékének a csökkentése vagy gyakoribb adatszolgáltatási kötelezettség előírása.

2. táblázat

A likviditáshoz kapcsolódó fontosabb dokumentumok

Likviditás	
The impact assessment for liquidity coverage requirements	Report
Appropriate uniform definitions of extremely high quality liquid assets (extremely HQLA) and high quality liquid assets (HQLA) and on operational requirements for liquid assets	Report
Methodology for the assessment of liquidity and funding risk under supervisory review.	DP
Additional liquidity monitoring metrics	ITS
Retail deposits subject to different outflows for the purpose of liquidity reporting	GL
draft ITS on currencies for which the justified demand for liquid assets exceeds their availability; 2) draft RTS on derogations for eligible currencies; and 3) draft ITS listing the currencies with an extremely narrow definition of central bank eligibility	ITS, RTS
Harmonised definitions and templates for funding plans of credit institutions	GL
Draft Technical Standards (TS) on currencies with constraints on the availability of liquid assets	ITS, RTS
The pro-cyclicality of capital requirements under the Internal Ratings Based Approach	DP
Variability of RWA	Report

3. HITELEZÉSI KOCKÁZAT

Ahogy korábban említettük, a Bázeli III és a CRR alapvetően nem a hitelezési kockázat tőkekövetelményére irányult, de azért ezen a területen is tapasztalható szabályozási fejlődés. Magyarország számára is érdekes, hogy az EBA az ESRB-nek a devizahitelezésre vonatkozó ajánlása kapcsán egy ajánlást dolgozott ki és tett közzé a honlapján. Az ajánlás azon ügyfeleknek nyújtott devizahitelekkel foglalkozik, akik nem rendelkeznek az adott devizanemben rendszeres jövedelemmel. Az ajánlás célja, hogy útmutatást adjon mind az intézményeknek, mind a felügyeleti hatóságoknak arra, hogyan lehet meghatározni a *belső tőke megfelelés, valamint a felügyeleti felülvizsgálati folyamat során a devizahitelek speciális kockázatai* miatt szükséges többlettőke-követelmény mértékét.

A CRR arra kötelezte az EBA-t, hogy készítsen a Bizottság részére egy jelentést² arról, hogy mennyire volt *prociklikus az IRB-módszerek* alkalmazása a gyakorlatban, illetve az egyes bankok által számított kockázati súlyok és tőkekövetelmények mennyire térnek el egymástól az általuk alkalmazott belső módszerek különbségei miatt. Ez utóbbit az EBA már korábban is vizsgálta; összességében azt állapította meg, hogy helyes lépés volt elmozdulni a belső módszerek alkalmazásának az irányába, mivel azok jóval kockázatérzékenyebbek, mint a sztenderd módszer. Az is igaz ugyanakkor, hogy így az egyes bankok által számított tőkekövetelményekben eltérés mutatkozik, amely nem minden esetben igazolható a bankok működési és környezeti sajátosságaival. Bár a Bázeli II-t sok kritika érte a várható prociklikus hatás miatt, az EBA felmérései azt mutatják, hogy ez a prociklikus hatás nem nagyon mutatható ki, és *nem fedeztek fel komoly összefüggést a bankok tőkekövetelménye és a gazdasági ciklus között*. Bár a Bizottságnak nincs lépéskényszere a jelentés kézhezvételét követően, de elképzelhető, hogy további szabályozói lépéseket fog majd javasolni annak érdekében, hogy a bankok által alkalmazott IRB-módszerek eredményei közötti eltérések mérséklődjenek.

A CRR felhatalmazása alapján az EBA-nak egy RTS-tervezetet kell kidolgoznia a tőkekövetelmény-számítás során az *általános és specifikus hitelértékelési korrekciókra* vonatkozóan. Mind a sztenderd, mind az IRB-módszer alkalmazásában igaz az az eljárás, hogy a kitettségi értékének a számítása során a számvitelben nyilvántartott értéket csökkenteni kell az értékelési korrekciókkal (Magyarországon a megképzett értékvesztéssel). Az értékelési korrekciók számítása országonként eltérő, és bár az RTS sem ad útmutatást arra, hogy pontosan hogyan kell ezeket az értékelési korrekciókat kiszámítani, de azoknak a tőkekövetelmény-, valamint szavatolótőke-számítás során való figyelembevételére tartalmaz útmutatásokat. Az EBA a CRR-ben továbbá arra is felhatalmazást kapott, hogy 2015. februárig dolgozzon ki egy RTS-tervezetet, amely már az általános és a specifikus értékvesztési korrekciók kiszámításának a módszerét is harmonizálja majd.

2 <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/15947/20131217+Summary+report+on+comparability+and+procyclicality+of+the+IRB+Approach.pdf>

A hitelkockázathoz kapcsolódó dokumentumok

Hitelkockázat	
Capital measures for foreign currency lending to unhedged borrowers under the SREP	GL
The method for the identification of the geographical location of the relevant credit exposures	RTS
Comparability of Risk Weighted Assets (RWAs) and pro-cyclicality	Report
Conditions for assessing materiality of extensions and changes of internal approaches for credit and operational risk	RTS
The definition of materiality thresholds for specific risk in the trading book	RTS
Calculation of credit risk adjustment	RTS
Credit valuation adjustment	Opinion
Supervisory rules and practices	Report
The pro-cyclicality of capital requirements under the Internal Ratings Based Approach	Report
Specifying conditions according to which competent authorities may permit institutions to use relevant data covering shorter time period (data waiver permission)	RTS

4. MŰKÖDÉSI KOCKÁZAT

Működési kockázat tekintetében a CRD IV és a CRR nem ró jelentősebb feladatokat az EBA-ra és a Bizottságra. Két olyan témakör van, amelyben az EBA-nak aktív szerepet kell betöltenie: az egyik a *modellek változásával kapcsolatos felügyeleti magatartás* módszertanának kidolgozása, a másik pedig egy ajánlás elkészítése, amely a *kereskedési tevékenységrel kapcsolatos speciális működési kockázatok kezeléséről* szól.

A modellek változásával kapcsolatban az EBA egy RTS-t készít elő, amely egy jelenleg is hatályos, korábban kiadott EBA-ajánláson alapszik. Az RTS nemcsak a működési, hanem a hitelezési kockázatra nézve is meghatározza majd, hogy egy belső módszert alkalmazó banknak a módszerének változtatása esetén hogyan kell eljárnia. Abban az esetben, ha a módszer változtatása csak minimális, akkor a felügyeleti hatóságot kell előzetesen vagy utólagosan értesítenie, de jelentős változás esetén már új validációs eljárást kell kérnie. Az RTS részletesen felsorolja, hogy milyen módosításokat melyik intézkedési kategóriába kell besorolni.

A működési kockázathoz kapcsolódó dokumentumok

Működési kockázat	
Conditions for assessing materiality of extensions and changes of internal approaches for credit and operational risk	RTS
AMA extensions and changes	GL
The management of operational risk in market-related activities	GL

5. PIACI- ÉS PARTNERKOCKÁZAT

A piaci és partnerkockázat esetében az EBA számára nemcsak a CRR, hanem az EMIR is meghatároz teendőket. Összesen 4 RTS-t és 3 ITS-t kell az EBA-nak előkészítenie. Az ITS-ek a központi elszámolóház hipotetikus tőkéjének számításához, az egymással szorosan korreláló devizanemekhez, valamint a megfelelően diverzifikált indexekhez kapcsolódnak. A *hipotetikus tőkeszámításról* szóló ITS-tervezet azokat az információkat tartalmazza, amelyeket egy elszámolóháznak a hitelintézet és befektetési vállalkozás tagjai számára kell nyújtania annak érdekében, hogy azok megfelelően számíthassák ki a tőkekövetelményüket. Az *egymással szorosan korreláló devizapárok meghatározása* azért fontos, mert az ezekben fennálló, ellentétes irányú pozíció alacsonyabb tőkekövetelményt eredményez. Az ITS-tervezet szerint nem volt olyan devizanem, amely a forinttal szorosan korrelált volna. Megfelelően diverzifikált indexek esetében ezen pozíciók vonatkozásában nem kell specifikus tőkekövetelményt számítani, mert a szabályozás azt feltételezi, hogy ezen indexeknél csak az általános piaci kockázat a releváns. Az ITS-tervezet azokat a feltételeket tartalmazza, amelyeknek *egy indexnek meg kell felelnie ahhoz, hogy kellően diverzifikáltnak legyen tekinthető.*

Az RTS-tervezetek a kereskedési könyvben meglévő specifikus kockázat lényegességi küszöbértékeinek a meghatározásáról, az opciók sztenderd piaci kockázati számítása során figyelembe veendő non-delta kockázataról, az alapul szolgáló eszközök esetében az egy ügyféllel vagy ügyfélcsoporttal szembeni kockázati kitettség megállapításáról, valamint a prudens értékelési eljárásról szólnak.

5. táblázat

A piaci- és partnerkockázathoz kapcsolódó sztenderdek

Piaci és partnerkockázat	
Reporting of the hypothetical capital of a central counterparty (CCP)	ITS
The definition of materiality thresholds for specific risk in the trading book	RTS
Closely correlated currencies	ITS
Non-delta risk of options in the standardised market risk approach	RTS
Appropriately diversified indices	ITS
The determination of the overall exposure to a client or a group of connected clients in respect of transactions with underlying assets	RTS
Prudent valuation	RTS
Definition of market	RTS
Credit valuation adjustment risk	RTS
The definition of materiality thresholds for specific risk in the trading book	RTS

6. ÉRTÉKPAPÍROSÍTÁS

Bár az értékpapírosítási tevékenység Magyarországon nem jelentős, de a globális pénzügyi válság kialakulásában döntő szerepe volt. 2008-at követően az értékpapírosítási szabályok jelentősen megszigorodtak, és a piaci szereplők kockázatvállalási hajlandósága is jelentősen csökkent, ezért mára az értékpapírosítás szerepe túlságosan is visszaszorult. Érdekes módon a szabályozó hatóságok – így a Bázeli Bizottság és az EBA is – már inkább abban gondolkodnak, hogy hogyan lehetne olyan szabályrendszert kialakítani, amelyben az értékpapírosítás pozitív hatásai megfelelően érvényesülnek anélkül, hogy a negatív következményeket el kellene viselni.

A 2008-tól bevezetett, új szabályok egyik központi eleme a visszatartási kötelezettség előírása, ami annyit jelent, hogy az értékpapírosító intézménynek a kockázatok legalább 5%-át magánál kell tartania, vagyis az értékpapírosítással nem mentesülhet teljes mértékben a portfólió kockázatai alól, ezáltal továbbra is érdekelt lesz a portfólió hitelminőségének a fenntartásában. Az 5%-os korlát azonban többféle módon is értelmezhető, ezért egy RTS-ben a Bizottság részletesen meghatározza majd a kiszámítás módját. Abban az esetben, ha egy intézmény olyan értékpapírosítási pozícióval rendelkezik, amelynek az esetében a kibocsátó intézmény nem teljesíti az 5%-os visszatartási kötelezettséget, magasabb tőkekövetelménynek kell eleget tennie, amelynek meghatározásához az EBA egy RTS-tervezetet is készített.

Értékpapírosításhoz kapcsolódó sztenderdek

Értékpapírosítás	
Securitisation retention rules and related requirements	RTS
The convergence of supervisory practices related to the implementation of additional risk weights in the case of non-compliance with the retention rules	ITS
Significant risk transfer (SRT) for securitisation transactions	GL
Close correspondence between the value of an institution's covered bonds and the value of the institution's assets relating to the institution's own credit risk	RTS

7. FELÜGYELETI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A CRR-hez kapcsolódóan az EBA egy RTS- és egy ITS-tervezetet készít elő, amelyek a *home és a host felügyeleti hatóságok közötti információcserét* részletezik. Ezen kívül készül továbbá egy RTS-tervezet, amely a *közös döntés* meghozatalához kapcsolódó folyamatot részletezi. A bankunió létrejöttével várhatóan a közös döntési folyamat kissé egyszerűsödik, hiszen a bankunióhoz tartozó országok esetében a home felügyeleti szerepkört az EKB fogja ellátni.

A felügyeleti együttműködéshez kapcsolódó sztenderdek

Felügyeleti együttműködés	
Information exchange between home and host competent authorities regarding branches and service providers.	RTS
	ITS
Joint decisions on institution-specific prudential requirements	ITS

8. VÁLLALATIRÁNYÍTÁS

Bár a CRD IV és a CRR több esetben is érintette és részletesebbé tette a vállalatirányítási szabályokat – különösen a kockázatkezelési eljárások esetében –, további részletes szabályok ebben a témában csak a *javadalmazási előírások* kapcsán kerülnek meghatározásra. A javadalmazási szabályok kapcsán kulcskérdés az, hogy *kik azok a személyek, akikre nézve az intézményeknek szigorúbb eljárásokat kell alkalmazniuk* (pl. halasztott fizetés, változó

javadalmazásminimum részaránya, utólagos korrekciók alkalmazása stb.). Az EBA elvégzett egy felmérést erre nézve, és azt a következtetést vonta le, hogy az intézmények általában túl kevés ilyen személyt azonosítottak be, ezért az EBA szükségesnek tartotta részlet-szabályokban előírni, hogy milyen szempontrendszer alapján kell meghatározni ezeknek a személyeknek a körét. Abszolút korlátokat azonban nagyon nehéz erre meghatározni, hiszen egy ilyen korlát például az Egyesült Királyságban túl sok, Magyarországon viszont túl kevés személyt tehet beazonosíthatóvá. A beazonosításról szóló RTS-tervezet ezért többnyire relatív korlátokat tartalmaz; így például különböző funkciókat, minőségi követelményeket sorol fel, vagy azt, hogy az intézmény munkavállalói jövedelmük nagysága alapján sorrendbe kell állítani, és a *lista felső 0,3%-ában szereplő személyeket jelentős kockázatvállalóként kell azonosítani*.

Ezeknek a szabályoknak Magyarországon is jelentős következményeik lesznek: várhatóan lényegesen növekedni fog a javadalmazási szabályok alá tartozó munkavállalók és vezetőik köre.

Külön RTS fogja szabályozni továbbá azon eszközök körét, amelyek a változó javadalmazás során felhasználhatók.

8. táblázat

A vállalatirányításhoz kapcsolódó sztenderdek

Vállalatirányítás	
Criteria to identify categories of staff whose professional activities have a material impact on an institution's risk profile	RTS
The calculation of the discount rate for variable remuneration	GL
Classes of instruments that are appropriate to be used for the purposes of variable remuneration	RTS
The data collection exercise regarding high earners	GL

9. EGYÉB TÉMAKÖRÖK

A fentiekben részleteztük túl megemlíthető még néhány további témakör is, így például a prudenciális szabályoknak való megfelelés ellenőrzését is szolgáló *felügyeleti adatszolgáltatási kötelezettség* meghatározása, a *fedezetül leköötött eszközökre vonatkozó nyilvánosságra hozatali kötelezettség*, a *felügyeleti hatóságok nyilvánosságra hozatali gyakorlata* vagy az *európai útleveél* alkalmazásának egyes gyakorlati kérdései.

Megemlítendő továbbá egy olyan témakör is, amelynek akár a hazai szabályozásra nézve is lehetnek következményei. Az EBA az adatszolgáltatáshoz kapcsolódóan már közzétette azon ITS-tervezetere vonatkozó, végleges javaslatát, amely meghatározza a *nem teljesítő kintettségek (non-performing exposure)* és az *átstrukturálás (forbearance)* fogalmát, valamint

az erre vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettségeket. A nem teljesítő kitettség fogalmát a hazai jogszabályok nem alkalmazzák, a gyakorlatban adatszolgáltatási, illetve elemzési célokra a 90 napos késedelembe levő tételek kerültek besorolásra. *Az ITS-tervezet ugyanakkor ide sorolja azokat a kitettségeket, amelyekre nézve az intézmény már értékvesztést képzett.* A hazai számviteli kormányrendelet minősítésre és értékvesztés-számításra vonatkozó melléklete azonban több esetben akkor is előírja az értékvesztésképzést, ha még semmilyen fizetési késedelem nem történt.

A jelenleg rendelkezésre álló információk alapján nem egyértelmű, hogy az EBA által definiált fogalmak alkalmazása miként érinti majd a hazai NPL-ráták alakulását, de elképzelhető, hogy azokat jelentős mértékben megemeli. A pontos hatások mielőbbi megismerése érdekében az MNB el is rendelt már egy rendkívüli adatszolgáltatást, amelyből ez a hatás egyértelműen megállapítható lesz. Az adatok pontos ismerete után dönthető el, hogy szükséges-e, és ha igen, milyen formában a számviteli kormányrendelet módosítása. Meg kell fontolni továbbá a kamat függővé tételével kapcsolatos szabályok felülvizsgálatát is, mert a hazai előírások már 30 nap késedelem után előírják a kamat függővé tételét, amely így default eseménynek számítana, és ennek következtében szintén a nem teljesítő kategóriába kerülne a követelés.

A fentiekből is látható, hogy a hazai szabályozás több esetben is szigorúbb volt eddig, mint a nemzetközi rendszer, és ez adott esetben az indokoltnál rosszabb képet mutathat a hazai intézmények portfólióinak hitelminőségéről.

9. táblázat

Egyéb sztenderdek

Egyéb	
Disclosure of encumbered and unencumbered assets	GL
Reporting for asset encumbrance	ITS
Supervisory disclosure	ITS
IRBB	GL
Passport notifications	RTS
Passport notifications	ITS

Nyitva maradó kérdések azonban nemcsak abból származnak, hogy a direktíva és a rendelet RTS és ITS kiadására ad lehetőséget, hanem abból is, hogy a szabályok egyben előírásokat tartalmaznak arra nézve is, hogy meghatározott időn belül azok megfeleléséről és esetleges felülvizsgálatáról a Bizottságnak jelentést kell készítenie. Ezeknek a jelentéseknek az elkészítéséhez is az EBA nyújt segítséget a Bizottságnak; ennek keretében a Bizottság több kérdésben is az EBA állásfoglalását kérte 2014-re, többek között a következő témakörökben:

- a rendeletben a nagykockázat-vállalási korlátok alapjának meghatározására szolgáló szavatolóátke-definíció megfelelése,
- a SREP-eljárásra vonatkozó szabályok gyakorlatban való működése,
- a makroprudenciális eszköztár és szabályrendszer működésének megfelelése.

Mindegyik felülvizsgálati eljárás egyik lehetséges kimenetele az, hogy a Bizottság a direktíva vagy a rendelet módosítását fogja javasolni.

Különösen érdekesek az EU felügyeleti hatóságai, valamint az ESRB szerepének felülvizsgálatára vonatkozó kezdeményezések. A Bizottság már készített egy részletes felmérést ezen intézmények működéséről, illetve maguk a vizsgálat tárgyát képező hatóságok is elkészítették saját véleményüket a Bizottságnak. Várható, hogy a közeljövőben a Bizottság olyan szabálmódosításokkal fog előállni, amelyek változtatják majd az EBA és az ESRB eddig betöltött szerepét és jogosítványait.

Tekintettel arra, hogy a fentiekben csak a hazai intézmények számára is jelentős, várható végrehajtási rendeleteket soroltuk fel és részleteztük, megállapítható, hogy a CRD IV direktíva és a CRR-rendelet megjelenésével a jogalkotási folyamat még messze nem zárult le, hanem továbbra is teljes kapacitással folyamatban van. Valószínűleg nem is lehet majd megállapítani egy olyan időpontot, amikor a szabályozási reform befejezetté nyilvánítható, hiszen az eddigi gyakorlat azt mutatja, hogy a felgyorsult piaci innovációk miatt legalább 4-5 évente alaposan át kell vizsgálni az érvényben lévő szabályokat.

IRODALOMJEGYZÉK

- EBA RTS-, ITS- és ajánlástervezetek (EBA-honlap -, <http://www.eba.europa.eu/>)
- EBA [2013]: Report on impact assessment for liquidity measures under Article 509(1) of the CRR. EBA, 2013. december 20.
- EC [2013]: Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC
- EC [2014]: Structural reform of the EU banking sector. European Commission, 2014. január 29.
- ENRIA, ANDREA [2013]: The Single Market after the Banking Union. AFME and EBF Banking Union in Europe Conference, 18 November 2013, Brüsszel
- EP [2013]: Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012
- ESRB [2011]: Recommendation of the European Systemic Risk Board of 21 September 2011 on lending in foreign currencies
- ESRB [2012]: Recommendation of the European Systemic Risk Board of 20 December 2012 on funding of credit institutions
- GOLDSTEIN, MORRIS [2012]: 4. The EU's implementation of Basel III: A deeply flawed compromise, 27 May 2012 Sidney Press Release [1998], Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság
- UPTON, MARTIN [2007]: Northern Rock: a business model unravels. Open Learn, 8 November